

Til BUU

06-05-2013

Sundhedsplejens tidlige indsats og effekt - notat til aflæggerbordet

Sagsnr.
2013-79320

Under temadrøftelsen om Chancelighed og livsduelighed i småbørnsalderen (0-6 år) i BUU den 24. april rejste Cecilie Lonning-Skovgaard (V) et ønske om et notat til BUU om effekten af indsatsen i sundhedsplejen, herunder også effekten af Københavns egne øgede bevillinger på området.

Dokumentnr.
2013-364906

Sagsbehandler
Christina Haahr Bach

Nærværende notat giver et indblik i de forskningsmæssige belæg for at en øget besøgsfrekvens og forældrekurser i sundhedsplejen til de sårbare og udsatte småbørnsfamilier. I tillæg til det forskningsmæssige blik på hjemmebesøg beskrives de resultater, som foreløbigt kan identificeres i kraft af den øgede sundhedsplejeindsats i Tingbjerg. Ligeledes giver notatet en kort indføring i effekten af Familieforum, der er et forældrekompetenceforløb, som udviklet, afprøvet og evalueret i Københavns Kommune, samt forældreprogrammet BASIC under de Utrolige År, som har været afprøvet og evalueret på Amager og Brønshøj/Husum/Vanløse.

Der er to lokale indsatser i sundhedsplejen, som endnu ikke er evalueret: Sundhedsplejens indsats i Haraldsgade *En sund start på livet* og Tingbjergs sundhedsplejeindsats. Indsatserne forventes eksternt evalueret i henholdsvis 2013 og 2014.

Tidlig indsats - Forskning og evidens

Flere ekspertgrupper nedsat under store internationale organisationer har de senere år argumenteret for stærke satsninger på børns tidlige udvikling. Investeringer i kognitiv og social udvikling tidligt i livet har både helbredsmæssige og økonomiske effekter, som overstiger, hvad man kan opnå senere i livet. Sundhedsordninger for børn med hjemmebesøg, opfølgende sundhedsplejerske screening, rådgivning og vaccination er nogle af de indsatser, som fremhæves. Og her peges på indsatser i graviditeten og indsatser for barnet i 0-2 års alderen, som handler om at skabe emotionelle bånd mellem mor og barn, amning, forældrenes evne til at tage hånd om børnenes behov, og sikre adgang til social- og sundhedsydelser (Sundhedsstyrelsen 2011)¹.

Hjemmebesøg som metode - vurdering af effekt

I oplægget om chancelighed og livsduelighed indgår et ønske om et øget antal hjemmebesøg til sårbare og udsatte familier.

Hjemmebesøg som metode, tager udgangspunkt i at familiens behov og livssituation er i fokus. I en omfattende litteraturgennemgang foretaget af Sundhedsstyrelsen i 2006 på baggrund af primært udenlandsk forskning, fremgår det, at der er dokumentation for, at hjemmebesøg som metode er associeret med positiv forbedring af

Sundhed og Indkøb

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Mobil
2928 1604

E-mail
Y77V@buf.kk.dk

¹ Sundhedsstyrelsen 2011: Ulighed i sundhed – årsager og indsatser.

forældreene. Ligeledes har hjemmebesøg positiv effekt på uhensigtsmæssige adfærdsmønstre hos barnet samt den intellektuelle udvikling hos barnet med lav fødselsvægt og dårlig trivsel. Der er endvidere dokumentation for, at hjemmebesøg kan medføre reduktion i antallet af uheld for børn og egentlige ulykker i hjemmet. For mødre har forebyggende hjemmebesøg en positiv effekt på tidlig diagnosticering og behandling af fødselsdepressioner og litteraturen viser, at hjemmebesøg er associeret med at flere mødre vælger at amme. Slutteligt konkluderes det, at socialt udsatte børn, der vurderes at have højere risiko for dårlig trivsel og helbredsproblemer, kan profitere mere af hjemmebesøg end familier uden de nævnte belastninger².

Tingbjerg får årligt 500.000 kr. til en ekstra sundhedsplejeindsats til alle familier i lokalområdet³. Erfaringer fra Tingbjerg viser, at 4 ekstra hjemmebesøg til familier med særlige behov kombineret med et tættere samarbejde med tværfaglige samarbejdspartnere, hovedsagligt daginstitutionerne, har vist gode resultater: Ud over at sundhedsplejerskerne har haft fokus på tilknytningen, viser de foreløbige resultater af en øget besøgsindsats, at børnene får bedre motorik og sprogudvikling, sundere kostvaner, samt bedre tandstatus. Indsatsen forventes evalueret i 2014.

Forældrekurser

Forskning viser, at forældreuddannelser tidligt i barnets liv reducerer sandsynlighed for omsorgssvigt og vold mod børn og anses for en væsentlig komponent i en målrettet indsats over for sårbare og udsatte. Endvidere er det dokumenteret, at den tidlige indsats viser, at forældreuddannelse har en positiv effekt på børns problemadfærd og kan gøre barnet mere skoleparat (SFI 2010)⁴.

Forældreuddannelsesprogrammer indgår i mange lande som en del af den offentlige støtte til forældre, særligt i arbejdet med risikofamilier. En engelsk forskningsinstitution har gennemgået en række internationale erfaringer med forældreuddannelser (Bo Ertmann, Guldager og Sofie Børgaard-Nielsen 2005)⁵. De forældrekursusforløb, som har fokus på at udvide forældrenes forståelse af og viden om børnepasning, barnets udvikling og sundhed gælder, at forældrene udtrykker at have opnået en generel opkvalificering af deres evner på en bred front. De bruger mere tid sammen med deres børn, de

---

² Sundhedsstyrelsen 2006: Hjemmet som arena for forebyggelse – med sundhedsplejerskeordningen og forebyggende hjemmebesøg til ældre som eksempler.

³ 500.000 til en sundhedsfremmende og forebyggende indsats i Tingbjerg blev besluttet i BUU den 25/11 2009.

⁴ Det nationale forskningscenter for velfærd (SFI) 2012: Forebyggende foranstaltninger 0-4 år

⁵ Ertmann, Bo, Else Guldager & Sofie Nørgaard-Nielsen 2005: Kundsabsoversigt – Eksisterende viden og erfaringsdannelse om forberedende kurser til familier, hvor forældrene er i risiko for at reagere voldeligt over for deres børn.

fokuserer mere på at stimulere positiv adfærd hos barnet, de giver bedre og mere hensigtsmæssige beskeder til deres børn og autoritet overfor børnene udøves på en bedre og mere konsistent måde (slår mindre og skælder mindre ud). Studiet viser endvidere, at de gruppebaserede interventioner gør, at forældrene finder støtte i hinanden, idet de lærer, at der er andre, der står i en lignende situation.

De forældreforløb som har fokus på familier med særlige behov viser, at viden om og forståelse for barnets udvikling og behov kan forbedres på selv kort tid. Evalueringerne peger på forbedringer i deltagernes vidensniveau, og nogle påviser selvrapporterede ændringer i opførelse overfor barnet.

Forskning konkluderer desuden, at det er vigtigt at indsatserne tilpasses de lokale forhold for at opnå de bedste resultater, både når det gælder implementering og målopfyldelse.

Forældrekurser afprøvet i DK

Viden om forældrekurser i Danmark er baseret på de koncepter, som er afprøvet og evalueret i kommuner rundt om i landet. Der er overordnet set to typer forældreprogrammer: 1. kurser, som er målrettet de sårbare og udsatte familier, og 2. kurser, som er en generel indsats til alle småbørnsfamilier.

Forældrekurser til sårbare og udsatte (målrettet indsats)

Evalueringen af *Familieforum*, som er afprøvet i Bispebjerg blev udviklet under Projektet Hvert barn sin chance, viser, at gruppekonceptet er netværksskabende for de ofte marginaliserede kvinder. De pædagogiske metoder er relevante, og har gennemslagskraft, samt styrker målgruppens forældrekompetencer. Familieforum har givet deltagerne en styrket handle- og dømmeevne i deres forældreskab, reduceret forældrenes usikkerhed og givet handleanvisning til at bryde fastlåste problematiske hverdagssituationer (Als Research 2012).

Forældreprogrammet *De Utrolige År* (DUÅ) er afprøvet i på Amager og Brønshøj/Husum/Vanløse i perioden 2008-2011 i SOF-regi. Evalueringen⁶ har vist gode resultater for de børn og forældre, som indgår i evalueringen. Konkret udvikler børnene sig i retningen af ”normalbefolkningen” for så vidt angår børnenes problemadfærd, deres psykiske og social vanskeligheder og deres sociale kompetencer i samspillet med omverdenen. Forældrene bliver mindre stressede i forældrerollen, og forældrenes indbyrdes parforhold er blevet mindre konfliktfyldt.

---

⁶ Rambøl 2012: De utrolige år, København

Forældrekurser til alle (generel indsats)

Evalueringen af *Klar til barn* viser, at de forældre, som har deltaget i programmet, giver udtryk for en øget tryghed i kommunikationen med det lille spædbarn og i forståelsen af dets signaler. De føler bedre, de kan tilbyde barnet den rigtige omsorg, og oplever en øget tillid til egne evner. De forældre, som har fulgt Klar til barn bruger efterfølgende mere tid sammen med barnet end forældrene i kontrolgruppen og de fokuserer på at stimulere positiv adfærd hos barnet. Forældrene får et lokalt netværk under forløbet, hvilket kan afhjælper social isolation og styrker forældrenes mulighed for at dele erfaringer, efter kurset er afsluttet. Endvidere viser evalueringen, at fædrene deltog og fik et positivt afkast af at deltage både i form af at skabe netværk til andre mænd og få viden og information (Capacent 2009)⁷.

Leksand har ikke været genstand for en egentlig evidensbaseret evaluering. I Danmark blev leksand-modellen evalueret i Lyngby-Taarbæks projekt Børn – Hva' så? Evalueringen har mødt kritik, men konkluderer:

- at forløbet i nogen grad havde forbedret forældrenes kompetencer ved at gøre dem mere sikre i rollen som forældre
- at forløbet op til fødslen havde positiv effekt ift. forældrenes reaktioner efter fødslen
- at fædrene havde følt sig inddraget og involveret
- at forløbet havde styrket forældrerens lokale netværk.

Leksand-modellen er tilpasset danske forhold i projektet *Familie med Hjertet*, som pt. afprøves i Holsterbro Kommune (CEBR 2012⁸). I rapporten *Samfundsøkonomisk potentiale ved indførelse af leksand-modellen i Danmark* (CEBR 2012)⁹ estimeres den samfundsøkonomiske konsekvenser ved indførelse af *Familie med Hjertet*. Analysen bygger på erfaringer fra Holstebro, eksisterende litteratur på området samt eksisterende evalueringer af lignende ordninger. Det konkluderes at indførelse af *Familie med Hjertet* vil være forbundet med betydelig samfundsøkonomiske gevinster – ca. 36.000 kr. pr. førstegangsmor, hvilket svarer til 1,1 mia. kr., hvis indsatsen rulles ud til at dække hele landet.

Gruppetilbud

Sundhedshuset på Nørrebro:

Nørrebro får en bevilling på 750.000 kr. årligt til drift af Sundhedshuset. Udover jordemoderkonsultation, tandlægekonsultation og Åbent Hus, danner Sundhedshuset rammen om en række gruppeaktiviteter i sundhedsplejeregi, som er målrettet

---

⁷ Capacent 2009: Klar til barn – forberedende forældrekurser. Afsluttende evalueringsrapport

⁸ Center for Economic and Business Research (CEBR) 2012: Samfundsøkonomisk potentiale ved indførelsen af Leksand-modellen i Danmark.

⁹ Center for Economic and Business Research (CEBR) 2012: Samfundsøkonomisk potentiale ved indførelsen af Leksand-modellen i Danmark.

området sårbare og udsatte familier. Der er bl.a. grupper for unge mødre, en arabisk mødregruppe, en international mødregruppe, cafe for enlige mødre og grupper for kvinder med efterfødselsdepressioner. Erfaringerne viser, at grupperne er netværksskabende for de kvinder, som lever isoleret og giver kvinderne mulighed for at erfaringsudveksle. Gennem gruppeforløbene får kvinderne viden om kost, børneopdragelse, sprogudvikling og børns motoriske udvikling.

En god start på livet

Projekt Social sundhed og en god start på livet, er et samarbejde mellem sundhedsplejen på Nørrebro og Haraldsgadekvarterets Områdeløft, TMF. Projektet er finansieret af midler fra Områdeløftspuljer fra det tidligere Integrationsministerium. Det samlede budget for en tre-årig periode er 2,5 mio. kr. Formålet med projektet er at give børnefamilier i Haraldsgadekvarteret en bedre start. I projektet er der fokus på at etablere et tæt samarbejde med daginstitutioner, kvindegrupper og et øget antal hjemmebesøg. De foreløbige resultater viser, at børn som er motorisk og sprogligt udfordrede bliver opsporet og får en tidlig indsats, samt at forældre får redskaber til at takle og stimulere deres børn fx hvordan man opdrager sit barn uden at slå, at et barn skal lære at spise selv og at det er vigtigt med sproglig stimulering. Projektet bliver evalueret i 2013-14.